

UDK 327:351.86(73) "2025"
Biblid 0543-3657, 77 (2026)
God. LXXVII, br. 1195, str. 79–103
Originalni naučni rad
Primljen: 22. 12. 2025.
Revidiran: 21. 01. 2026.
Prihvaćen: 12. 02. 2026.
doi: https://doi.org/10.18485/iipe_mp.2026.77.1196.4
CC BY-SA 4.0

Veljko BLAGOJEVIĆ¹

Strategija nacionalne bezbednosti SAD iz 2025: kontinuitet i promene

SAŽETAK

Ovaj rad analizira Strategiju nacionalne bezbednosti (SNB) Sjedinjenih Država iz 2025. godine (*National Security Strategy 2025 – NSS*), odnosno kao najznačajniji strateški dokument američke spoljne i bezbednosne politike. U naučnoj i stručnoj javnosti često se govori o značajnim promenama koje donosi ovaj dokument. Ipak, neuporedivo manje se navode konstante američke spoljne i bezbednosne politike. Cilj je da se ispituju ključni trendovi kontinuiteta i promene u odnosu na prethodne strategije, SNB iz 2017. i SNB iz 2022. godine. Korišćena je kvalitativna analiza sadržaja, sistemski komparativni pristup i sekundarna analiza relevantne literature. Rad ukazuje da Strategija nacionalne bezbednosti iz 2025. godine predstavlja tradicionalne elemente američkog strateškog nastupa, značaj ekonomske i tehnološke moći, ulogu saveza u odvratanju i potrebu za jačanjem efektivnosti nacionalnih institucija, ali istovremeno uvodi značajne izmene: značajniju reorijentaciju ka Zapadnoj hemisferi, novu ideološku retoriku prema evropskim partnerima, redefinisane odnose prema Rusiji i eksplicitniju upotrebu sile u borbi protiv transnacionalnog kriminala. Rad zaključuje da Strategija nacionalne bezbednosti iz 2025. godine predstavlja paradigmatički hibrid kontinuiteta i promena, koji će imati značajne posledice po globalni poredak, transatlantske odnose i regionalnu stabilnost, posebno u kontekstu svojevrstne reafirmacije Monroove doktrine. Suštinski, predmet istraživanja je nastojanje da se odgovori na osnovno pitanje – kako aktuelna američka administracija namerava da održi poziciju Sjedinjenih

¹ Viši naučni saradnik, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, E-mail: veljko@diplomacy.bg.ac.rs, ORCID ID: 0000-0001-6981-0560.

Država u globalnom okruženju koje predstavlja izazove njenoj dominaciji i radikalno se i ubrzano menja.

Ključne reči: Strategija nacionalne bezbednosti, Sjedinjene Američke Države, nacionalna bezbednost, spoljna politika, velike sile, Zapadna hemisfera, Kina, Evropa.

The United States National Security Strategy (2025): Continuity and Change

SUMMARY

This paper analyses the National Security Strategy (NSS) of the United States from 2025 as the most important strategic document of American foreign and security policy. The scientific and professional public often discusses the significant changes brought about by this document. However, the constants of American foreign and security policy are incomparably less mentioned. The goal is to examine the key trends of continuity and change in relation to the previous strategies, the 2017 National Security Strategy and the 2022 National Security Strategy. Qualitative content analysis, a systemic comparative approach, and secondary analysis of relevant literature were used. The paper indicates that the 2025 National Security Strategy embodies the traditional elements of the American strategic approach, the importance of economic and technological power, the role of alliances in deterrence, and the need to strengthen the effectiveness of national institutions. At the same time, it introduces significant changes: a dramatic reorientation towards the Western Hemisphere, a new ideological rhetoric towards European partners, a redefinition of relations with Russia and a more explicit use of force in the fight against transnational crime. The paper concludes that the 2025 National Security Strategy represents a paradigmatic hybrid of continuity and change, which will have significant consequences for global order, transatlantic relations, and regional stability, particularly in the context of a reaffirmation of the Monroe Doctrine. Essentially, the subject of the research is an effort to answer the basic question of how the current US administration intends to maintain the US's position in the global environment, which presents challenges to its dominance and is radically and rapidly changing.

Keywords: National Security Strategy, United States of America, national security, foreign policy, great powers, Western Hemisphere, China, Europe.

Uvodni deo

Strategija nacionalne bezbednosti (SNB) Sjedinjenih Država jedan je od najvažnijih dokumenata američkog političkog sistema. Ona predstavlja zvaničnu artikulaciju interesa, pretnji i instrumenata nacionalne moći, a istovremeno signalizira saveznicima, suparnicima i međunarodnim organizacijama smernice američke spoljne i bezbednosne politike za naredni strateški ciklus. Objavljena u decembru 2025. godine, SNB predstavlja dokument koji odstupa od prethodnih strategija po više osnova, ali zadržava i očigledne elemente istorijskog kontinuiteta. Navedena činjenica nesporno ukazuje na značaj i opravdanost naučne discipline strateških studija, koje se upravo bave određivanjem stepena zakonomernosti u spoljnopolitičkom delovanju država i drugih subjekata međunarodnih odnosa. To je posebno očigledno kada je reč o velikim silama, posebno globalnom hegemonu, čija strateška opredeljenja i delovanje imaju ključan uticaj na globalno strateško okruženje. Upravo je ova činjenica ključna za pružanje odgovora na pitanje da li se ovaj strateški dokument po svojim stvojevima može definisati kao velika strategija u skladu sa odrednicama koje su u srpskoj naučnoj zajednici najbolje predstavili Dragan Simić i Mihajlo Kopanja, o čemu će biti reči u redovima koji slede (Simić 2009, 163–182; Kopanja 2022, 23–67).

Ovaj rad ima za cilj da pruži sistematičan analitički pregled sadržaja SNB 2025 i da identifikuje i objasni kontinuitete i promene u odnosu na SNB 2017 i SNB 2022. Nadalje, cilj je da analizira geopolitičke implikacije koje proizlaze iz ove strategije za Evropu, Aziju, Latinsku Ameriku i druge regione. Time se doprinosi literaturi o američkoj spoljnoj politici, koja često analizira strukturne faktore, ali ređe upoređuje konkretne izmene u nacionalnim strateškim dokumentima i analizira sinergijske rezultante njihovog dejstva.

Metodologija ovog rada zasniva se na tri komponente. Kvalitativna analiza sadržaja SNB 2025 – analizirani su ključni narativi, struktura, terminologija, ponovljeni motivi, redosled prioriteta i mesto regiona od ključnog značaja za Sjedinjene Države. Nadalje, komparativna analiza u odnosu na SNB 2017 i SNB 2022 treba da pruži jasnu sliku evolutivnog procesa strateškog prilagođavanja Sjedinjenih Država promenama na globalnom planu i izboru sredstava načina realizacije sopstvenih nacionalnih interesa. Komparacija je obuhvatila sledeće strateške činioce: geopolitički fokusi, retorika, vrsta pretnji, instrumenti i regionalni pristupi. Pored navedenih metoda, biće korišćene i sekundarne analize relevantnih istraživačkih institucija (Brookings Institution, CFR, EPRS) i akademskih publikacija u ograničenoj meri zbog vremenske bliskosti objavljivanja SNB 2025. Ovim se obezbeđuje sistematično čitanje dokumenta u širem političkom i strateškom kontekstu.

Iako smo svedoci da se strategijska dokumenta (pre)često shvataju kao isključivo deklarativni dokumenti, strategija nacionalne bezbednosti ima funkciju iz domena strateških komunikacija kojima se signaliziraju, odnosno šalju poruke različitim grupama aktera. Primera radi, na unutrašnjem planu daju se dugoročna usmerenja nacionalnim institucijama za angažovanje, za prioritete raspodele budžeta, regulativne reforme, usmerenje privatnog sektora i slično. Na spoljnopolitičkom planu suparnicima se upućuju poruke vezane za pragove rizika, odvracanje i stavljanje u izgled prioriteta angažovanja ukoliko se ne usklade sa interesima. Saveznicima se upućuju poruke o namerama i obimu angažovanja u okviru alijansi, dok se međunarodnim institucijama upućuju poruke o pristupu i smeru delovanja u globalnom upravljanju. U tom smislu, SNB predstavlja svojevrсну političko-strategijsku objavu namera, ali i sredstvo mobilizacije institucionalnih resursa (Dueck 2020).

Strategija nacionalne bezbednosti Sjedinjenih Država predstavlja osnovni strateški dokument koji svaka predsednička administracija u Vašingtonu objavljuje kako bi definisala prioritete države u oblasti odbrane, diplomatije, ekonomske bezbednosti, obaveštajnih aktivnosti i globalnog delovanja. Obaveza izrade i javne objave NSB formalizovana je još 1986. godine kroz Goldvoter–Nikolsonov Zakon o reorganizaciji Ministarstva odbrane (Goldwater–Nichols Act), koji je značajno redefinisao strukturu i koordinaciju američkih oružanih snaga, ali i ustanovio praksu da izvršna vlast periodično artikuliše sveobuhvatan pogled na nacionalne interese i sredstva za njihovo ostvarivanje (Jordan et al. 2022, 73–208). Stoga, svako objavljivanje nove strategije predstavlja ne samo politički već i geopolitički događaj, jer ukazuje na promene u odnosu snaga, prioritete u međunarodnom poretku i očekivanja koja Sjedinjene Države imaju prema saveznicima i protivnicima.

Formulisati (veliku) strategiju znači sistematsko promišljanje o osnovnim interesima i odgovarajućoj ulozi vojne moći u njihovoj zaštiti. Radi pružanja preporuka o velikoj strategiji Sjedinjenih Država, Robert Art smatra da je neophodno da se prethodno odgovori na sledeća fundamentalna pitanja:

1. Šta su američki interesi u svetu i koje pretnje postoje za te interese?
2. Koje su moguće (velike) strategije kojima bi se američki interesi štitili od tih pretnji?
3. Koja od ovih (velikih) strategija na najbolji način štiti američke nacionalne interese?
4. Kakve su specifične politike i vojni kapaciteti nužni da bi se podržala odabrana (velika) strategija (Art 2003, 2).

Američka strateška kultura je na specifičan način omeđila potencijalne strateške izbore i obrasce ponašanja u kojima se, uslovno rečeno, mogu

usmeravati administracije tokom formulisanja strategijskih dokumenata (Johnson 2020). Da bi se unapredili američki nacionalni interesi, Art smatra da postoji osam mogućih velikih strategija koje mogu predstavljati svojevrzne putokaze za razmatranje mogućih opcija koje stoje na raspolaganju američkim državicima. Reč je o sledećim velikim strategijama i njihovim osnovnim motivima, suštini, usmerenju i zamisli, koje su na raspolaganju američkoj strateškoj zajednici: 1) *Nadmoć*, koja suštinski ima za cilj dostizanje (očuvanje) globalne hegemonije; 2) *Globalna kolektivna bezbednost* ima za cilj očuvanje globalnog mira; 3) *Regionalna kolektivna bezbednost* ima za cilj očuvanje mira u pojedinim regionima od značaja za američku nacionalnu bezbednost; 4) *Kooperativna bezbednost* ima za cilj umanjeње verovatnoće izbijanja ratova ograničavanjem ofanzivnih vojnih kapaciteta država; 5) *Obuzdavanje (Konetejnmment)* ima za cilj da se kontrolišu agresorske ambicije pojedinih država, kao što je to bio slučaj sa Sovjetskim Savezom; 6) *Spoljno uravnoteživanje* ima za cilj da se umanjī jačanje ključnih činilaca moći velikim silama i time spreči potencijalni uspon evroazijskog hegemonā; 7) *Izolacionizam* ima za cilj da se ostane po strani u odnosu na većinu ratova i da Amerika očuva mogućnost za unilateralno međunarodno delovanje i, 8) *Selektivno angažovanje* ima za cilj da se obavi određeni broj najvažnijih zadataka (Art 2003, 82). Sve navedene velike strategije imaju za cilj ostvarenje dve najvažnije vrednosti. Reč je o prioritetnim strateškim nastojanjima koje svaka država sledi a to su bezbednost i prosperitet. Sve navedene strategije se razlikuju po tome na koji način se ta željena krajnja stanja mogu ostvariti.

Budući da su ove strategije plod tradicije oličene u američkoj strateškoj kulturi, jasno je da se u njihovim okvirima i kreću strateške odluke i formulišu američke strategije nacionalne bezbednosti. Naravno, nijedna strategija nije, i ne može biti, usvojena u njenom čistom stanju, već predstavlja sinergiju njihovih različitih oblika primene, kao i u različitim sektorima i regionima. Kada se ove činjenice imaju u vidu jasno je da ni SNB 2025 nije, i ne može biti, nikakav izuzetak. Ono što je najveća nepoznanica i izvor najvećih nedoumica jeste stanje (situacija) na globalnom planu i procesi koji mogu da ukazuju na budućnost, a u domenu su strateških analiza i procena. Način na koji Sjedinjene Države i njena aktuelna administracija percipiraju globalno strateško okruženje i budući razvoj događaja, svoje mesto u savremenim međunarodnim odnosima, kao i procene aktuelne i potencijalne moći i delovanja drugih globalnih aktera i na koji način i kojim sredstvima Vašington želi da ostvari sopstvenu bezbednost i blagostanje, predstavljaju suštinski sadržaj SNB 2025 (Nedeljkovic and Živojinovic 2025).

Pregled sadržaja Strategije nacionalne bezbednosti Sjedinjenih Država iz 2025.

Neophodno je naglasiti da SNB 2025 ima elemente (neo)liberalizma i konstruktivizma, ali nesporno je da se primarni jezik dokumenta zasniva na idejama koje se mogu povezati sa (neo)realističkom školom međunarodnih odnosa, ali i sa elementima neokonzervativizma i nacional-populističkog političkog diskursa. Kao što je i u tradiciji republikanskih predsednika, Trampova strategija 2.0 (White House 2025) naglašava državni suverenitet, kontrolu resursa, samostalnost po pitanjima odbrane i ograničeno angažovanje u okvirima alijansi, što se može podvesti pod defanzivni realizam Keneta Volca (Waltz 1979). Dokument jasno ukazuje da će se savezništva podržavati samo ako donose direktnu korist (SNB 2025, 10). Ovo se nadovezuje na ideje Miršajmera, koji naglašava da su savezništva samo privremeni aranžmani sumnjive pouzdanosti u funkciji ravnoteže moći zarad postizanja nacionalnih interesa u borbi za moć u anarhičnom međunarodnom poretku (Mearsheimer, 2001, 29–54). Ovo nije jedina, ali je svakako značajna, odrednica u SNB 2025 koja ukazuje na značaj ofanzivnog realizma na koju se ova strategija oslanja. Unutrašnja bezbednost, migracije, kultura i ekonomska nezavisnost predstavljaju temelj SNB 2025. Ovakvo povezivanje identiteta i bezbednosti karakteristično je za savremeni nacional-konzervativni diskurs.

Drugi sloj analize polazi od (neo)liberalnog shvatanja da su institucije, savezi i međuzavisnost ključni instrumenti stabilnosti i unapređenja demokratije. SNB 2025 ističe značaj saveza i savezništva, multilateralizma i demokratske obnove (Ikenberry 2020). Ipak, postoje i ozbiljne kritike Strategije, naravno, sa pozicija neoliberalnog stanovišta. Tako, primera radi, Šejk smatra da ovakvim strateškim nastupom Amerika rizikuje da postane previše brutalna da bi je voleli, ali previše nebitna da bi je se plašili (Schake 2025, 20). Ričard Koen i Džozef Naj smatraju da Trampova administracija propušta glavnu dimenziju moći. Moć je sposobnost da naterate druge da rade ono što vi želite. Ovaj cilj se može postići prinudom, plaćanjem ili privlačenjem. Prva dva su u domenu tvrde moći, dok je treća meka moć. Kratkoročno, tvrda moć obično nadmašuje meku moć, ali dugoročno, meka moć često prevladava. Ključna opaska navedenih autora ukazuje da pad Amerike možda nije samo pad, već strmoglavi pad (Keohane and Nye 2025). Iako ima zavodljivu teorijsku osnovu i značajan stepen ispravnosti, postoje i značajni nedostaci u ovakvom načinu promišljanja. Naime, navedeni autori ne uzimaju u dovoljnoj meri u obzir dva aspekta strateškog mišljenja i procene. Prvi je faktor vreme, na koje Sjedinjene Države više nemaju isključivu privilegiju da radi u njihovu korist, zbog značajnog aspekta razvoja globalnog konkurenta Kine. Istovremeno, Trampova administracija procenila je da je nužno da inicira značajnije angažovanje saveznika i partnera, čime nastoje da učvrste ne

samo posvećenost savezima, već i ojačaju američku moć. Iako manje naglašen, konstruktivistički pristup omogućava analizu identiteta, percepcija i narativa, koji su važni u formulisanju SNB 2025. Pojmovi „demokratske zajednice“, „vrednosnih lanaca snabdevanja“ i „normativnog liderstva“ ukazuju da strategija funkcioniše i kao instrument ideološke artikulacije (Wendt 1999).

Strategija, pored uvodnog razmatranja, obuhvata pet tematskih celina (White House, 2025). Prvo poglavlje se bavi jačanjem unutrašnje otpornosti (resilience) kroz pitanja jačanja kritične infrastrukture i sistema bezbednosti i odbrane, zdravstva i energetske bezbednosti, kao i kulturološke i identitetske obnove. Druga celina razmatra ekonomiju i tehnološku konkurentnost, pri čemu se poseban značaj pridaje problematici reindustrijalizacije Sjedinjenih Država (navodi se u dokumentu 22 puta), osiguravanja ekonomske dominacije (ekonomija se pominje u dokumentu 37 puta, što je najčešće korišćen termin), otpornosti lanaca snabdevanja i ograničavanja stranog uticaja u navedenim oblastima. Održavanje tehnološke dominacije u oblasti veštačke inteligencije i kvantnih kompjutera i drugih sektora predstavljaće izvor moći u budućnosti posebno za ekonomiju i vojnu dominaciju (pominje se 21 put). Treće poglavlje razmatra geopolitičke pretnje, koje naglašavaju Kinu kao takmaca Sjedinjenih Država (u dokumentu navedena 21 put) kroz obezbeđenje ekonomske pobeđe uz sprečavanje vojnog konflikta putem odvratanja. Ruska Federacija se smatra za drugorazrednu pretnju sa kojom Sjedinjene Države treba da uspostave stratešku stabilnost (Rusija se u dokumentu pominje 10 puta). Nadalje, posebno se ističu i pretnje delovanjem transnacionalnog kriminala, masovne migracije i digitalnu bezbednost. Četvrta celina se bavi problematikom strateških saveza i partnerstva. Savezi su predstavljeni kroz prizmu određene skepse i ukazuju na redefinisani odnos prema Evropskoj uniji, ali i prestanak percepcije NATO kao saveza koji se neprekidno širi (Wallander 2025). Istovremeno, ukazuje se na region Indo-Pacifika u kontekstu porasta značaja regionalnih savezništva i inicijativa na suzbijanju kineske moći. U srži Trampove strategije nacionalne bezbednosti postoji logika. Aziji su potrebni američki odbrambeni resursi nego Evropi (Lind and Press 2025). Jasno se stavlja na znanje da američki saveznici moraju da se angažuju i ulože, ali i da urade, mnogo više za kolektivnu odbranu. Ratner smatra da bi kolektivni pakt o odbrani na Pacifiku rešio probleme tamo gde dosadašnji nivo saradnje nedovoljan (Ratner 2025). Peto poglavlje predstavlja pregled stanja i angažovanja Sjedinjenih Država u različitim regionima. Kao ključan region za bezbednosne interese Sjedinjenih Država navedena je Zapadna hemisfera (Kanada, Meksiko, Centralna i Južna Amerika i Karibi), što suštinski predstavlja svojevrsnu obnovu osnovnih ideja na kojima je počivala Monroova doktrina, naravno u sasvim drugačijem globalnom strateškom okruženju. SNB 2025 pomera strateški fokus sa evroatlantskog

prostora na Zapadnu hemisferu i naglašen negativan ideološki narativ prema evropskim saveznicima, pri čemu se Evropska unija kao međunarodna organizacija pominje samo jedanput. Strategija je na tragu poznatog govora potpredsednika DŽ. D. Vensa na Minhenskoj bezbednosnoj konferenciji u februaru 2025, u kome se ukazuje na „civilizacijsko brisanje“ u Evropi i kritikuje „cenzura slobode govora i suzbijanje političke opozicije, što rezultira gubitkom nacionalnih identiteta i samopouzdanja (Krstić, Nedeljković and Dašić 2025; Iyengar and Lu 2025).

Ves Mičel (Wess, Mitchell) ukazuje na osnovne namere stareškog nastupa trampove administracije 2.0 kroz povratak diplomatiji velikih sila. Strateško dogovaranje sa velikim silama treba da obezbedi dugoročnu nadmoć Sjedinjenih Država (Wess 2025). Stejsi Godard (Goddard 2025) smatra da od strategije nacionalne bezbednosti Sjedinjenih Država iz 2017. do 2025, Vašington suštinski pokazuje nameru da ostane ispred Kine i Rusije u globalnom poretku moći. Strategijski nastup Trampove administracije 2.0 ukazuje na činjenicu da se možda krše nedavne konvencije, ali on se oslanja na duboku tradiciju delovanja velikih sila u međunarodnim odnosima, i uz određenu dozu skepticizma ukazuje na činjenicu da većina vođa, bez obzira na to kako sebe vide, nisu Bizmark (Goddard 2025) i iluzija u koju upadaju. Nadalje, treba naglasiti nameru da strategija utiče na Evropsku uniju da se odrekne liberalnih vrednosti demokratije, jer je desničari u Trampovoj administraciji doživljavaju kao ideološku pretnju, a jedan deo njih ima realan uticaj na američku politiku.

Kontinuitet i promene u američkim stratejskim dokumentima od 2017. do 2025.

Literatura o američkoj spoljnoj politici često se deli između škola koje smatraju da postoji dugoročni kontinuitet u američkom internacionalizmu (Brands 2022) i škola koje naglašavaju prekide u zavisnosti od političkih promena (Walt 2018). SNB 2025 pruža idealan slučaj da se na konkretnom dokumentu analizira odnos kontinuiteta i promene.

Strategija nacionalne bezbednosti predstavlja centralni dokument američkog bezbednosnog sistema: ona artikuliše viziju, identifikuje pretnje, određuje prioritete i instrumente i služi kao stratejski okvir za sve agencije i institucije uključene u nacionalnu bezbednost (Yarger 2006). Komparirajući tri poslednja izdanja, iz 2017, 2022. i 2025. godine, analizom se mogu utvrditi osnovne konstante i promene u njihovom sadržaju, strukturi, vrednosnim orijentacijama i smernicama za angažovanje.

Kontinuitet u američkim strategijskim dokumentima od 2017. do 2025.

Sjedinjene Države imaju vrlo složen politički sistem sa nadležnostima različitih državnih organa i institucija kada je u pitanju nacionalna bezbednost i odbrana. Zbog toga se odluke u navedenim sektorima donose sporije u odnosu na druge demokratije, primera radi u Evropi. S druge strane, to donekle obezbeđuje i kontinuitet u strateškom promišljanju i delovanju, kao što se može sagledati u redovima koji slede.

Primarnost nacionalnih interesa Sjedinjenih Država

Uprkos razlikama u političkom kontekstu, administracijama i značajnim promenama u globalnom okruženju, prethodne dve strategije pokazuju značajan nivo strateškog kontinuiteta u ključnim elementima (Drezner 2019), dok poslednja samo naglašava taj kontinuitet. Čini se da je nesporno da kao prvi kontinuitet treba navesti centralno mesto koje zauzima koncept nacionalnih interesa Sjedinjenih Država. Naime, osnovna funkcija SNB jeste da definišu šta su suštinski nacionalni interesi Sjedinjenih Država i u tome sve tri strategije pokazuju visok stepen saglasnosti. SNB 2017 ističe da SAD treba da zaštite svoj suverenitet, granice i način života (White House 2017). SNB 2022, iako u malo drugačijem tonu, takođe ističe da je osnovni cilj strateškog delovanja održavanje bezbednosti i prosperiteta američkog naroda (White House 2022). SNB 2025 ponavlja isti osnovni princip da je zaštita ključnih i vitalnih nacionalnih interesa suštinska, uz naglasak da mora postojati jasna veza između ciljeva i sredstava (White House 2025).

Ovo znači da su sve tri strategije koncipirane tako da nacionalni interesi, definisani kao sigurnost, prosperitet i politička stabilnost, ostanu stabilan okvir koji oblikuje sve druge politike (Yarger 2006; White House 2017; White House 2022; White House 2025).

Vojna moć kao osnovno spoljnopolitičko sredstvo

Uloga vojne moći, kao osnovnog spoljnopolitičkog instrumenta Sjedinjenih Država, ostaje neupitna i predstavlja jedan od najstabilnijih elemenata američke strategijske misli. Njen značaj se ne dovodi u pitanje ni u okviru kontinuiteta izrade Strategije nacionalne bezbednosti, niti u periodu koji joj je prethodio, što ukazuje na duboko ukorenjen konsenzus u američkom strateškom diskursu (Blagojević 2019; Gray 1999). Sve tri analizirane strategije saglasno prepoznaju da će vojna moć ostati jedan od ključnih stubova nacionalne moći, odvratanja i međunarodnog uticaja Sjedinjenih Država.

Strategija iz 2017. posebno naglašava koncept očuvanja mira kroz snagu (peace through strength), tretirajući vojnu dominaciju kao

neophodan preduslov globalne stabilnosti i efikasnog odvracanja potencijalnih protivnika (White House 2017). U ovom dokumentu vojna superiornost se posmatra ne samo kao instrument odbrane, već i kao sredstvo oblikovanja međunarodnog poretka u skladu sa američkim interesima, što odražava klasični realistički pristup bezbednosti.

Pridavanje centralnog značaja vojnoj moći nastavljeno je i u strategiji iz 2022, ali u nešto širem i integrisanijem okviru. Pored naglaska na modernizaciju vojnih kapaciteta, strategija insistira na unapređenju tehnoloških sposobnosti, interoperabilnosti sa saveznicima i partnerima, kao i na integraciji vojne moći sa drugim instrumentima nacionalne moći, uključujući diplomatiju i ekonomiju (White House 2022). Ovakva konceptualizacija odražava pokušaj da se vojna sila uklopi u širi, multilateralni i institucionalni okvir bezbednosne politike.

Strategija iz 2025, iako pokazuje pragmatičniji i selektivniji pristup globalnom angažmanu, zadržava jasnu nameru da Sjedinjene Države očuvaju status najmoćnije vojne sile na svetu. Vojna moć se i dalje posmatra kao ključni instrument odvracanja konflikata i zaštite vitalnih nacionalnih interesa, posebno u kontekstu sve složenije bezbednosne situacije u Indo-pacifičkom regionu (White House 2025). Iako je retorika manje univerzalistička nego u prethodnim dokumentima, suštinska uloga vojske u strateškom planiranju ostaje nepromenjena.

Ove sličnosti ukazuju da, bez obzira na političke, ideološke i stilske razlike između administracija, postoji jasna konvergencija oko teze da vojna moć predstavlja temelj američke pregovaračke pozicije i nacionalne strategije u celini. Kako ističe Posen (2014), čak i u uslovima proširene agende bezbednosti i rasta nevojnih instrumenata moći, vojna sposobnost ostaje krajnji garant kredibiliteta spoljne politike velikih sila, uključujući i Sjedinjene Države.

Prepoznavanje velikih sila kao strateških aktera

Jedan od najizraženijih elemenata kontinuiteta u strategijama nacionalne bezbednosti Sjedinjenih Država iz 2017, 2022. i 2025. godine jeste eksplicitno ili implicitno prepoznavanje velikih sila kao ključnih strateških aktera u međunarodnom sistemu. Sve tri strategije polaze od pretpostavke da ponašanje drugih moćnih država, pre svega Kine i Rusije, ima direktne i dugoročne implikacije po bezbednost, prosperitet i međunarodni položaj Sjedinjenih Država, iako se način na koji se to nadmetanje konceptualizuje i retorički artikuliše značajno razlikuje.

Strategija iz 2017. predstavlja jasan diskurzivni raskid sa prethodnim posthladnoratovskim dokumentima, eksplicitno definišući Kinu i Rusiju kao revizionističke sile koje nastoje da preoblikuju međunarodni poredak u skladu sa sopstvenim interesima, često na štetu američkog uticaja (White

Hous 2017). U ovom dokumentu, nadmetanje velikih sila postaje centralni princip nacionalne bezbednosti, obuhvatajući vojne, ekonomske, tehnološke i geopolitičke dimenzije. Takav pristup reflektuje realističku paradigmu međunarodnih odnosa, u kojoj se bezbednost posmatra kao funkcija relativne moći i sposobnosti odvratanja potencijalnih rivala.

Strategija iz 2022. zadržava ovu osnovnu pretpostavku, ali je konceptualno preoblikuje. Kina se definiše kao jedini konkurent s namerom i sposobnošću da preoblikuje međunarodni poredak, dok se Rusija opisuje kao neposredna i akutna pretnja regionalnoj i globalnoj stabilnosti, naročito nakon invazije na Ukrajinu (White House 2022). Za razliku od Strategije iz 2017, SNB 2022 ovu konkurenciju ne posmatra isključivo kao borbu za moć, već je uklapa u širi okvir, u kojem se rivalstvo velikih sila tumači i kao sukob između demokratskih i autoritarnih modela upravljanja. Na taj način se stiču povoljniji uslovi da Sjedinjene Države efikasnije realizuju sopstvene ciljeve iz domena strateških komunikacija na globalnom planu. Time se nadmetanje velikih sila integriše u liberalno-institucionalističku viziju međunarodnog poretka, uz snažan naglasak na savezništva i multilateralne mehanizme.

Strategija iz 2025, iako zadržava svest o značaju konkurencije velikih sila, pokazuje izvesno retoričko i strukturalno povlačenje ovog koncepta iz centra strategije. Kina i Rusija se ne ignorišu niti se njihov uticaj negira, ali se nadmetanje sa njima više ne predstavlja kao jedini ili dominantni okvir nacionalne bezbednosti (White House 2025, 19–20). Umesto toga, pažnja se fokusira na šire prioritete, kao što su unutrašnja otpornost, ekonomska i industrijska samodovoljnost, regionalna stabilnost i tehnološka dominacija. U tom smislu, nadmetanje velikih sila ostaje prisutna u analitičkom smislu, ali je podređena pragmatičnijem i selektivnijem razumevanju bezbednosnih izazova.

Analitičari ističu da ovakav pristup u Strategiji iz 2025. ne predstavlja napuštanje koncepta konkurencije velikih sila, već njegovo redefinisavanje u okviru šireg bezbednosnog okvira, u kojoj su unutrašnji kapaciteti i regionalni prioritete jednako važni kao i globalno rivalstvo (CNAS 2025; Council on Foreign Relations 2025). Ova transformacija ukazuje na prilagođavanje američke strateške misli realnostima ograničenih resursa i rastućih unutrašnjih izazova, pri čemu velike sile ostaju referentne tačke za bezbednosno pozicioniranje Sjedinjenih Država, ali više nisu jedine determinante strateškog planiranja.

Iako se retorika i analitički prioritete menjaju, sve tri strategije potvrđuju kontinuitet u shvatanju da velike sile ostaju ključni akteri međunarodne bezbednosti. Razlike među strateškim dokumentima ne leže u priznavanju njihovog značaja, već u načinu na koji se taj značaj integriše u širi koncept nacionalne bezbednosti – od eksplicitne konkurencije (2017), preko normativno oblikovanog rivalstva (2022), do pragmatične i selektivne strategije (2025).

Integracija unutrašnjih i spoljnih faktora

Svi razmatrani dokumenti demonstriraju shvatanje da unutrašnji uslovi nisu izolovani od spoljnih bezbednosnih politika. SNB 2017 i 2022 povezuju ekonomsku snagu, društvenu koheziju i tehnološki razvoj sa sposobnošću Sjedinjenih Država da projektuju moć u svetu (White House 2017; White House 2022). Strategija iz 2025. nastavlja tu logiku pod sloganom da bezbednost društva, infrastrukture, ekonomska otpornost i tehnološka konkurentnost direktno doprinose nacionalnoj bezbednosti (White House 2025). Takav pristup odražava dugoročni trend u savremenim stratezijskim dokumentima, prema kojem se nacionalna bezbednost shvata kao integrisani i sektorski proširen fenomen, koji obuhvata domaće i spoljne dimenzije moći, uključujući ekonomske, društvene, tehnološke i institucionalne faktore (Buzan, Wæver and de Wilde 1998; Yarger 2006; Farrell and Newman 2019; Drezner 2021).

Razlike u američkim stratezijskim dokumentima od 2017. do 2025.

Uprkos navedenim značajnim kontinuitetima, strukture i sadržaji stratezijskih dokumenata iz 2017, 2022. i 2025. značajno se razlikuju u nekoliko ključnih dimenzija: ideološkom i konceptualnom okviru, skali i shvatanju pretnji, stratezijskim prioritetima, geografskim težištima, kao i integracionim okvirima akcije.

Ideološke osnove: od „America First“ ka „multilateralizmu“ i nazad. Strategija iz 2017. je izraženo orijentisana ka retorici koji zastupa slogan „America First“, u okviru koje nacionalni interesi Sjedinjenih Država imaju apsolutni primat u odnosu na multilateralne obaveze i međunarodne institucionalne okvire. U dokumentu se naglašava suverenitet države, sloboda delovanja i potreba da se američka ekonomska, vojna i politička moć koristi prvenstveno u službi unutrašnje bezbednosti i prosperiteta, često uz kritički odnos prema postojećim međunarodnim režimima i regulativama (White House 2017). Ovakva stratezijska orijentacija predstavlja značajan diskontinuitet u odnosu na prethodne administracije, posebno u pogledu odbojnosti prema liberalnom intervencionizmu i dugotrajnim „globalnim misijama“ koje su karakterisale američku spoljnu i bezbednosnu politiku nakon Hladnog rata. Ova strategija se, stoga, može tumačiti kao reakcija na akumulirane unutrašnje političke pritiske, zamor javnosti od vojnih intervencija u Avganistanu i Iraku, kao i na percepciju da multilateralni poredak nije ravnomerno raspodelio troškove i koristi američkog globalnog angažovanja (Drezner 2019; Posen 2014; Ikenberry 2018).

Strategija iz 2022. zauzima izrazito liberalni multilateralan pristup, koji predstavlja svestan zaokret u odnosu na retoriku i prioritete prethodne administracije. U tom dokumentu naglasak je stavljen na obnovu i produbljivanje saradnje sa tradicionalnim saveznicima, reafirmaciju

liderske uloge Sjedinjenih Država u ključnim međunarodnim institucijama, kao i na izgradnju širokih globalnih partnerstava radi suočavanja sa zajedničkim bezbednosnim izazovima (White House 2022). Za razliku od SNB 2017, gde je multilateralizam često posmatran uslovno, Strategija iz 2022. polazi od pretpostavke da je kolektivno delovanje neophodno za očuvanje stabilnog međunarodnog sistema u uslovima složenih i transnacionalnih pretnji, kao što su klimatske promene, pandemije, sajber bezbednost i tehnološka konkurencija. Strategija iz 2022. nastoji da ujednači interese demokratskih država i da konsoliduje tzv. zajednicu demokratija kao normativni i politički okvir za odbranu međunarodnog sistema zasnovanog na pravilima. U tom smislu, SNB 2022 eksplicitno povezuje nacionalnu bezbednost Sjedinjenih Država sa širim pitanjima globalnog upravljanja, vladavine prava i institucionalne stabilnosti, naglašavajući da američka bezbednost dugoročno zavisi od kredibiliteta i funkcionalnosti međunarodnih normi i institucija (Ikenberry 2018). Ovakva konceptualizacija predstavlja pokušaj obnove liberalnog međunarodnog sistema nakon perioda erozije poverenja u multilateralne mehanizme, ali istovremeno i priznanje da se globalna konkurencija, posebno sa autoritarnim akterima, mora voditi u okviru širih koalicija, a ne isključivo kroz unilateralno delovanje.

Strategija iz 2025. odražava pragmatičniji i selektivni pristup nacionalnoj bezbednosti, koji se konceptualno udaljava od izrazitog liberalnog multilateralizma karakterističnog za SNB 2022, ali istovremeno ne predstavlja puki povratak retorici „America First“ iz 2017. godine. Umesto toga, Strategija iz 2025. godine stavlja u prvi plan unutrašnju otpornost države, ekonomsku i industrijsku samodovoljnost, kontrolu kritičnih lanaca snabdevanja i tehnološku konkurentnost kao temeljne elemente nacionalne moći (White House 2025). Multilateralna saradnja i savezništva ostaju prisutni u dokumentu i pridaje im se značaj, ali se tretiraju prevashodno kao sredstva za ostvarivanje konkretnih američkih interesa, a ne kao vrednost sama po sebi.

Za razliku od Strategije iz 2022, koja teži očuvanju i obnovi međunarodnog poretka zasnovanog na pravilima kroz široku koaliciju demokratija, Strategija iz 2025. pokazuje veći stepen skepticizma prema sposobnosti globalnih institucija da efikasno odgovore na savremene bezbednosne izazove. Strategija, stoga, naglašava regionalne prioritete, posebno Zapadnu hemisferu i Indo-pacifički prostor, kao i potrebu da Sjedinjene Države zadrže slobodu delovanja u ključnim domenima kao što su trgovina, tehnologija, energetika i migracije (Council on Foreign Relations 2025). Ovaj pristup ukazuje na pomeranje ka realpolitičkom razumevanju međunarodnih odnosa, u kojem se globalno nadmetanje ne posmatra primarno kao ideološki sukob, već kao pitanje relativne moći, ekonomske izdržljivosti i strateške autonomije (Modern Diplomacy 2025).

Istovremeno, SNB 2025 integriše unutrašnje i spoljne dimenzije bezbednosti u većoj meri nego prethodne strategije, tretirajući ekonomsku stabilnost, kontrolu granica, infrastrukturnu bezbednost i tehnološki razvoj kao direktne komponente nacionalne bezbednosti. Ovakva konceptualizacija odražava širi trend u američkom strateškom razmišljanju, prema kojem se sposobnost države da deluje na međunarodnoj sceni sve više vezuje za njenu unutrašnju koheziju i materijalnu bazu moći, a manje za normativno liderstvo u globalnom poretku (Brookings Institution 2025).

Različiti pristupi bezbednosnim pretnjama
- od velike sile ka multidimenzionalnosti i regionalizaciji

Konceptualizacija međunarodnog bezbednosnog okruženja u SNB 2017 prevashodno je sagledavana kroz prizmu konkurencije velikih sila, pri čemu se Narodna Republika Kina i Ruska Federacija eksplicitno identifikuju kao centralni strateški izazovi za interese Sjedinjenih Država. Dokument naglašava da su ovi akteri „revizionističke sile“ koje nastoje da podriju američki uticaj, promene postojeći balans moći i redefinišu pravila međunarodnog poretka u svoju korist (White House 2017). U tom kontekstu, pretnje se pre svega posmatraju kroz vojno-bezbednosnu i ekonomsku dimenziju, uključujući modernizaciju oružanih snaga, trgovinsku politiku, kontrolu strateških tehnologija i borbu za geopolitički uticaj u ključnim regionima. Ovakva konceptualizacija predstavlja povratak logike strateškog nadmetanja karakteristične za hladnoratovski period, ali prilagođene uslovima globalizovane ekonomije i tehnološke međuzavisnosti.

U strategiji iz 2022. značajno se proširuje spektar pretnji, zadržavajući konkurenciju velikih sila kao važnu komponentu, ali je istovremeno ugrađujući u širi, multidimenzionalni bezbednosni okvir. Pored Kine, kao najozbiljnijeg dugoročnog izazova, i Rusije, kao akutne vojne pretnje, dokument jasno identifikuje transnacionalne rizike kao ravnopravne bezbednosne izazove. Reč je o: klimatskim promenama, pandemijama, sajber napadima, dezinformacijama i brzom tehnološkom razvoju u domenima kao što su veštačka inteligencija i kvantne tehnologije (White House 2022). Ova strategija polazi od pretpostavke da su bezbednosni izazovi 21. veka po svojoj prirodi kompleksni, međusobno povezani i često nezavisni od klasične državne agresije, što zahteva integrisan pristup koji uključuje i državne i nedržavne aktere. Na taj način, SNB 2022 pomera fokus sa isključivo vojnog odvratanja ka konceptu „sveobuhvatne bezbednosti“, u kojem se spoljna politika, unutrašnja otpornost i globalno upravljanje međusobno uslovljavaju.

Nasuprot tome, Strategija iz 2025. pokazuje jasno pomeranje ka regionalizaciji i uspostavljanju pragmatičnije hijerarhije pretnji, pri čemu se odustaje od nastojanja da se sveobuhvatni spektar globalnih izazova

tretira podjednako. Iako nadmetanje velikih sila nije u potpunosti napuštena, ona više ne zauzima isključivo centralno mesto u strateškom narativu. Umesto toga, dokument naglašava konkretne i neposredne prioritete kao što su stabilnost Zapadne hemisfere, ekonomska i industrijska samodovoljnost, kontrola migracionih tokova, zaštita kritične infrastrukture i obezbeđivanje dominantne pozicije Sjedinjenih Država u ključnim tehnološkim sektorima, uključujući veštačku inteligenciju, biotehnologiju i strateške lance snabdevanja (White House 2025).

Prema analitičkim ocenama, SNB 2025 manje tretira pretnje kao deo jedinstvene „sistemske konkurencije“ između suprotstavljenih ideoloških blokova, a više kao skup regionalnih, sektorskih i intersektorskih izazova koji zahtevaju fleksibilne i selektivne odgovore (Council on Foreign Relations 2025; Brookings Institution 2025). Ovo predstavlja značajno pomeranje fokusa u odnosu na SNB 2022, jer se nacionalna bezbednost sve manje definiše kroz globalne normativne okvire, a sve više kroz sposobnost države da upravlja konkretnim rizicima koji direktno utiču na unutrašnju stabilnost i materijalnu osnovu nacionalne moći. Takav pristup odražava širi trend u savremenoj američkoj strateškoj misli, koji naglašava prioritizaciju, regionalnu selektivnost i jasniju vezu između pretnji i raspoloživih resursa.

Geografski prioriteti: globalna distribucija vs. regionalna strategija

Strateški diskursi SNB 2017 i NSS 2022 polaze od pretpostavke da Sjedinjene Države moraju održavati široku globalnu prisutnost kako bi zaštitile svoje interese i očuvale međunarodni uticaj. Strategija iz 2017. formuliše nacionalnu bezbednost kao rezultat aktivnog angažmana u više regiona istovremeno, uključujući Indo-pacifički region, Evropu, Bliski istok i Afriku. Iako je naglašena potreba da se američki resursi koriste efikasnije i da saveznici preuzmu veći deo tereta, dokument ipak zadržava viziju SAD kao globalnog aktera sa sveobuhvatnim bezbednosnim interesima (White House 2017). Ovaj pristup odražava tradicionalno shvatanje američke velike strategije, prema kojem je globalna stabilnost neraskidivo povezana sa prisustvom i angažmanom Sjedinjenih Država u ključnim regionima sveta.

Strategija iz 2022. nastavlja ovaj pristup, ali ga nadograđuje snažnijim multilateralnim i institucionalnim elementom. Iako dokument jasno identifikuje Indo-pacifički region kao primarno strateško težište, posebno u kontekstu dugoročne konkurencije sa Kinom, on istovremeno naglašava značaj Evrope, transatlantskog savezništva, kao i kontinuirane angažovanosti na Bliskom istoku i u Africi (White House 2022). Geografski prioriteti u SNB 2022 nisu isključivi, već su ugrađeni u koncept globalne mreže savezništva i partnerstava, pri čemu se bezbednosni izazovi u različitim regionima posmatraju kao međusobno povezani. Takav pristup

odražava uverenje da Sjedinjene Države, kako bi efikasno odgovorile na kompleksne globalne izazove, moraju istovremeno delovati u više geografskih prostora i koristiti multilateralne mehanizme kao sredstvo umnožavanja sopstvene moći.

Nasuprot tome, Strategija iz 2025. pokazuje jasno pomeranje ka regionalnoj prioritizaciji i selektivnom globalnom angažovanju. Iako Sjedinjene Države i dalje prepoznaju svoje interese van neposrednog okruženja, dokument stavlja izražen naglasak na Zapadnu hemisferu kao primarni prostor nacionalne bezbednosti, povezujući regionalnu stabilnost direktno sa pitanjima migracija, ekonomske sigurnosti, trgovine i zaštite kritične infrastrukture (White House 2025). Za razliku od prethodnih strategija, NSB 2025 ne nastoji da održi simetričnu globalnu raspodelu resursa, već uvodi jasniju hijerarhiju geografskih prioriteta, u okviru koje se angažman u drugim regionima, uključujući Evropu, Indo-Pacifik i Bliski istok, definiše selektivno i u skladu sa konkretnim interesima i raspoloživim kapacitetima.

Tabela 1: Regionalne implikacije prema SNB 2025 (Autor)

Region	Ključni fokus	Posledice po region
Evropa	Ideološki uslovljeno savezništvo	Rizik od institucionalnih tenzija
Azija	Ekonomska konkurencija	Rebalans odnosa sa Kinom
„Zapadna hemisfera“	Migracije, kriminal, kineski uticaj	Moguća destabilizacija
Bliski istok	Selektivna angažovanost	Strateški vakuum
Afrika	Transakcijski pristup	Jačanje kineskog prisustva

Kao što se može videti u tabeli, smatra se da je Strategija iz 2025. usmerena ka regionalnom pristupu, gde se migracije, industrijska samodovoljnost i tehnološko liderstvo integrišu u okvir nacionalne bezbednosti daleko više nego u SNB 2022 (Foreign Policy Research Institute 2025). Analitičari ističu da ovaj pristup predstavlja odstupanje od „univerzalnog globalizma“, koji je karakterisao prethodne strategijske dokumente, i da ukazuje na svestan izbor regionalizacije bezbednosne politike (Council on Foreign Relations 2025; Brookings Institution 2025). Geografska selektivnost u Strategiji iz 2025. odražava pragmatičnu procenu ograničenih resursa i rastućih unutrašnjih izazova, pri čemu se nacionalna bezbednost sve više vezuje za neposredno okruženje i direktne

posledice po unutrašnju stabilnost, a manje za održavanje sveobuhvatne globalne prisutnosti (Modern Diplomacy 2025). Strategija iz 2025. reinterpreтира geografske prioritete, posebno naglašavajući region „Zapadne hemisfere“ kao ključni domen nacionalne bezbednosti, što ukazuje na manje globalnu i više regionalnu strategiju u odnosu na prethodne verzije (CNAS 2025). Ovaj pomak ima značajne implikacije za buduću ulogu SAD u međunarodnom poretku, jer signalizira prelazak sa ambicije globalnog upravljanja ka modelu selektivnog i regionalno usmerenog liderstva.

Pristup savezništvu: od uslovljenih odnosa ka pragmatičnom partnerstvu

Strategija iz 2017. shvata savezništva pre svega kao instrumente odvratanja i projekcije moći, ali uz izrazito naglašeno uslovljavanje odnosa principom podele tereta. Iako dokument formalno priznaje značaj tradicionalnih saveza, kao što su NATO i strateška partnerstva u Aziji, on istovremeno uvodi diskurs koji saveznike posmatra kao aktore koji moraju direktno da opravdaju svoju vrednost kroz finansijske i vojne doprinose (White House 2017). Ovakav pristup odražava transakcijsku logiku savezništva, u kojoj se kolektivna bezbednost manje zasniva na zajedničkim vrednostima i institucionalnim obavezama, a više na neposrednoj koristi za Sjedinjene Države. U tom smislu, savezi nisu odbačeni, ali su podvrgnuti kontinuiranom preispitivanju njihove isplativosti i funkcionalnosti.

Jasan zaokret ka institucionalizovanom i vrednosno zasnovanom shvatanju savezništva usvojila je Strategija iz 2022. Savezi i partnerstva definisani su kao centralni mehanizam kolektivnog delovanja, ne samo u sferi tradicionalne vojne bezbednosti već i u suočavanju sa globalnim izazovima kao što su klimatske promene, pandemije, sajber bezbednost i regulacija novih tehnologija (White House 2022). Dokument eksplicitno povezuje snagu američkih saveza sa sposobnošću da se održi međunarodni poredak zasnovan na pravilima, naglašavajući da legitimitet američkog liderstva proističe iz saradnje sa saveznicima, a ne iz unilateralnog delovanja. U ovom kontekstu, savezništva dobijaju normativnu dimenziju i postaju nosioci šireg političkog i institucionalnog konteksta.

Nasuprot tome, Strategija iz 2025. odražava pragmatičniji i selektivniji pristup savezništvima, koji se udaljava od univerzalističke logike SNB 2022. Iako dokument ne negira značaj multilateralizma, on je jasnije uslovljava njihovim direktnim doprinosom američkim nacionalnim interesima, posebno u domenima ekonomske sigurnosti, migracija, kontrole lanaca snabdevanja i tehnološkog liderstva (White House 2025).

Tabela 2: Pristup savezništvima u strategijama nacionalne bezbednosti SAD 2017–2025 (Autor)

Dimenzija analize	SNB 2017	SNB 2022	SNB 2025
Normativni okvir	Ograničen; fokus na nacionalni interes i suverenitet	Snažan liberalni i vrednosni okvir	Slabiji normativni okvir; pragmatizam
Uloga savezništava	Instrumentalna (odvracanje, moć)	Centralna za kolektivno delovanje	Selektivna i funkcionalna
Podela tereta	Izrazito naglašena i uslovljavajuća	Prisutna, ali sekundarna	Uslovljena konkretnim koristima
Multilateralne institucije	Skepticizam i uslovna podrška	Reafirmacija i jačanje	Ograničena i interesno vođena
Geografski fokus	Globalni (više regiona)	Globalni sa Indo-Pacifikom kao težištem	Regionalni (Zapadna hemisfera)
Stabilnost saveza	Varijabilna, zavisna od doprinosa	Visoka, institucionalno ukorenjena	Fleksibilna, ali manje predvidiva
Teorijski okvir	Realizam / transakcionalizam	Neoliberalni institucionalizam	Pragmatični realizam

Ovakav pristup, prema ekspertskim analizama, predstavlja odstupanje od normativnog multilateralizma i signalizira prelazak ka modelu „uslovljenog partnerstva“, u kojem saradnja nije automatska posledica zajedničkih vrednosti već rezultat konkretnih i merljivih interesa (Brookings Institution 2025; CNAS 2025). U takvom okviru savezništva postaju fleksibilnija, ali i manje stabilna, jer su podložna promenama prioriteta i unutrašnjim političkim ograničenjima. Ova transformacija ima dalekosežne implikacije za međunarodni sistem, jer ukazuje na postepeno napuštanje koncepta saveza kao trajnih institucija globalnog upravljanja i njihovu redefiniciju kao instrumenata pragmatične nacionalne strategije.

Integracija unutrašnje politike: Integracija unutrašnjih političkih i ekonomskih faktora u koncept nacionalne bezbednosti predstavlja jednu od najznačajnijih evolutivnih promena u strategijama nacionalne bezbednosti Sjedinjenih Država tokom poslednje decenije. Dok su tradicionalni pristupi nacionalnu bezbednost primarno definisali kao spoljopolitički i vojni fenomen, noviji strategijski dokumenti sve više prepoznaju unutrašnju ekonomsku, tehnološku i društvenu stabilnost kao ključne izvore nacionalne moći.

Strategija iz 2017. je u tom pogledu ostala relativno ograničena. Iako dokument prepoznaje značaj ekonomske snage i energetske nezavisnosti, unutrašnji domeni nisu sistematski integrisani u analitički okvir nacionalne bezbednosti, već su uglavnom predstavljeni kao preduslovi za projekciju moći na spoljnopolitičkom planu (White House 2017). Strategija je prevashodno usmerena na spoljne pretnje, konkurenciju velikih sila i vojnu superiornost, pri čemu unutrašnji socioekonomski faktori ostaju u drugom planu.

Nasuprot tome, Strategija iz 2022. uvodi eksplicitnu konceptualnu promenu, tretirajući unutrašnju otpornost kao sastavni deo nacionalne bezbednosti. Dokument povezuje ekonomsku stabilnost, inovacije, tehnološko liderstvo, infrastrukturnu otpornost i društvenu koheziju sa sposobnošću Sjedinjenih Država da se efikasno takmiče u globalnom okruženju (White House 2022). Poseban naglasak stavljen je na jačanje domaće industrijske baze i kritičnih lanaca snabdevanja, što se ogleda u strateškom značaju zakonodavnih inicijativa kao što su Zakon o nauci (Science Act) i Zakon o smanjenju inflacije (Inflation Reduction Act), koje se u strategiji tretiraju kao instrumenti nacionalne bezbednosti, a ne isključivo ekonomske politike (White House 2022; Brookings Institution 2024).

Strategija iz 2025. nastavlja ovaj trend, ali ga dodatno produbljuje i dodatno afirmiše. U ovoj strategiji, ekonomska i industrijska samodovoljnost, kontrola migracionih tokova i otpornost kritične infrastrukture postaju direktni i eksplicitni elementi nacionalne bezbednosne arhitekture (White House 2025). Za razliku od SNB 2022, koji integriše unutrašnju politiku u okvir globalne konkurentnosti i multilateralne saradnje, Strategija iz 2025. unutrašnje domene tretira kao prioritete same po sebi, nezavisno od širih globalnih obaveza. Nacionalna bezbednost se, stoga, sve više definiše kao sposobnost države da minimizira unutrašnje ranjivosti od zavisnosti od stranih lanaca snabdevanja do nekontrolisanih migracija i infrastrukturnih rizika.

Analitičari ističu da Strategija iz 2025. proširuje polje nacionalne bezbednosti na oblasti koje su tradicionalno pripadale domenu unutrašnje politike, uključujući graničnu kontrolu, industrijsku politiku i upravljanje kritičnom infrastrukturom (CNAS 2025; Council on Foreign Relations 2025). Ovaj pristup odražava pragmatičniju i realpolitičku interpretaciju bezbednosti, u kojoj je unutrašnja ekonomska i socijalna stabilnost preduslov za bilo kakav održivi međunarodni angažman. Istovremeno, ovakva konceptualizacija relativizuje tradicionalnu granicu između unutrašnje i spoljne politike, ukazujući na to da se savremena nacionalna bezbednost sve manje može razumeti kroz isključivo spoljnopolitički okvir.

Evolucija stratejskih dokumenata od 2017. do 2025. godine pokazuje jasan pomak ka holističkom razumevanju nacionalne bezbednosti, u kojem unutrašnja ekonomska, tehnološka i institucionalna otpornost zauzima

centralno mesto. Ovaj pomak ima značajne teorijske i praktične implikacije, jer ukazuje na redefiniciju nacionalne moći i bezbednosti u uslovima sve izraženije međuzavisnosti unutrašnjih i spoljnih faktora.

Zaključna razmatranja

Ovaj rad je imao za cilj da uporednom analizom Strategija nacionalne bezbednosti Sjedinjenih Država iz 2017, 2022. i 2025. godine ispita stepen kontinuiteta i promene u američkom strateškom razmišljanju u periodu obeleženom intenzivnim globalnim promenama. Polazeći od pretpostavke da strategijski dokumenti predstavljaju ne samo programske izjave, već i artikulaciju dubljih strateških paradigmi, analiza je pokazala da se američka bezbednosna politika u ovom periodu kreće između strukturne stabilnosti i značajnih konceptualnih prilagođavanja.

Jedan od ključnih nalaza jeste postojanje jasnog kontinuiteta u prepoznavanju velikih sila kao referentnih strateških aktera. Iako se retorika i prioriteti menjaju, sve tri strategije polaze od pretpostavke da međunarodni sistem ostaje konkurentan i da ponašanje Kine i Rusije ima direktan uticaj na bezbednosno pozicioniranje Sjedinjenih Država. Razlike se, međutim, javljaju u načinu na koji se to nadmetanje konceptualizuje: od eksplicitne i konfrontacione formulacije u SNB 2017, preko normativno oblikovanog i posrednog institucionalno rivalstva u SNB 2022, do pragmatičnijeg i manje retorički naglašenog pristupa u SNB 2025. Ovo ukazuje na evoluciju, a ne napuštanje koncepta rivalstva velikih sila.

Analiza pristupa pretnjama dodatno potvrđuje ovaj zaključak. Strategije iz 2017. i 2022. zadržavaju jasnu fokusiranost na sistemsku konkurenciju, ali SNB 2022 značajno proširuje spektar bezbednosnih izazova uključivanjem transnacionalnih i nefizičkih pretnji, kao što su klimatske promene, pandemije i sajber rizici. NSS 2025 predstavlja pomak ka multidimenzionalnom i regionalno diferenciranom razumevanju pretnji, pri čemu se bezbednosni izazovi sve više vezuju za konkretne geografske i sektorske kontekste, a manje za univerzalnu globalnu konkurenciju. Takav pristup odražava adaptaciju američke strategije realnostima ograničenih resursa i unutrašnjih političkih pritisaka.

Posebno značajan doprinos rada odnosi se na analizu geografskih prioriteta. Dok strategije iz 2017. i 2022. polaze od logike široke globalne raspodele angažovanja, uz različite naglaske na multilateralizmu i savezništvima, NSS 2025 pokazuje jasan pomak ka regionalizaciji bezbednosne politike. Zapadna hemisfera se u ovom dokumentu pojavljuje kao primarni bezbednosni prostor, što predstavlja odstupanje od ambicije univerzalnog globalnog liderstva. Ovaj pomak ne označava izolacionizam, već selektivniji i hijerarhijski pristup globalnom angažovanju, u kojem su neki regioni i problemi jasno prioritizovani u odnosu na druge.

Slična logika prisutna je i u evoluciji pristupa savezništvima. Strategija iz 2017. tretira saveze instrumentalno i uslovljeno, dok ih Strategija iz 2022. pozicionira kao institucionalnu i vrednosnu osnovu američkog globalnog liderstva. NNB 2025 uvodi model pragmatičnog i selektivnog partnerstva. Savezi više nisu shvaćeni kao trajni nosioci globalnog poretka, već kao fleksibilni aranžmani čija se vrednost meri direktnim doprinosom nacionalnim interesima. Ova transformacija ukazuje na postepeno udaljšavanje od neoliberalnog institucionalizma ka obliku pragmatičnog realizma, prilagođenog savremenim ograničenjima i prioritetima.

Jedan od najznačajnijih nalaza rada odnosi se na integraciju unutrašnje politike u okvir nacionalne bezbednosti. Dok je Strategija iz 2017. unutrašnje faktore tretirala periferno, SNB 2022 ih jasno uključuje kao izvore nacionalne moći. Kao veliki krešendo u evoluciji integracije unutrašnje politike može se smatrati njena pozicioniranost u samo jezgro strategije iz 2025. Ekonomska i industrijska samodovoljnost, otpornost kritične infrastrukture, tehnološka dominacija i kontrola migracija u SNB 2025 postaju direktni bezbednosni prioriteti, čime se tradicionalna granica između unutrašnje i spoljne politike suštinski znatno ublažava, ako ne i potpuno ukida. Ovaj pomak ima dalekosežne teorijske implikacije, jer proširuje polje nacionalne bezbednosti izvan klasičnih vojno-strateških okvira.

**Tabela 3: Komparativni pregled ključnih elemenata
SNB 2017, 2022, 2025 (Autor)**

Kategorija	SNB 2017	SNB 2022	SNB 2025
Geopolitički fokus	Velike sile	Kina i savezi	Zapadna hemisfera
Narativ prema Evropi	Podržavajući	Strateški partner	Kritički, uslovljen
Narativ prema Rusiji	Pretnja	Glavni revizionistički akter	Medijacija, deeskalacija
Ekonomija	Protekcionizam	Reindustrijalizacija	Ekonomska dominantnost
Integracija unutrašnje politike	Marginalno	Povezano	Ključna osnova strategije
Sajber domen	Ofanzivne sposobnosti	Otpornost	Javno-privatni modeli
Upotreba sile	Selektivna	Ograničena	Proširena u „Zapadnoj hemisferi“

Kao što se može sagledati iz tabele, sintetizovani rezultati analize ukazuju da evolucija strateških dokumenata Sjedinjenih Država od 2017. do 2025. godine ne predstavlja linearan proces niti nagli prekid, već dinamičnu kombinaciju kontinuiteta i adaptacije. Osnovne pretpostavke o značaju moći, konkurencije i nacionalnih interesa ostaju prisutne, ali se njihova operacionalizacija menja u skladu sa promenljivim unutrašnjim i međunarodnim uslovima. Strategija iz 2025, u tom smislu, može se tumačiti kao pokušaj da se američka strategija prilagodi svetu u kojem su resursi ograničeni, pretnje višeslojne, a unutrašnja stabilnost podjednako važna kao i spoljni uticaj.

Na kraju, ovaj rad doprinosi razumevanju savremene bezbednosne politike Sjedinjenih Država ukazujući da je njena buduća putanja verovatno obeležena selektivnim angažmanom, regionalnom prioritizacijom i dubljom integracijom unutrašnjih politika. Takvi trendovi ne samo da redefinišu ulogu Sjedinjenih Država u međunarodnom poretku, već otvaraju i nova istraživačka pitanja o prirodi globalnog liderstva, savezništva i bezbednosti u 21. veku.

Rad je nastao u okviru istraživačkog projekta „Srbija i izazovi u međunarodnim odnosima 2025. godine”, koji finansira Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije, a realizuje Institut za međunarodnu politiku i privredu tokom 2025. godine (evidencioni broj: 200041)

Bibliografija

- Art, Robert J. 2003. *A Grand Strategy for America*, A Century Foundation Book, Cornell University Press.
- Blagojević, Veljko. 2019. "Military Power in US Foreign Policy – Tradition and Challenges", *Teme*, 18 (4), 1141–1156. DOI: <https://doi.org/10.22190/TEME191029068B>.
- Brands, Hal. 2022. *The Twilight Struggle: What the Cold War Teaches Us About Great-Power Rivalry Today*. Yale University Press.
- Buzan, Barry, Wæver, Ole & de Wilde, Jaap. 1998. *Security: A new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.
- Brookings Institution. 2024. Sustaining America's new industrial Pathways to extend place-based economic development. <https://www.brookings.edu/articles/sustaining-americas-new-industrial-policy-pathways-to-extend-place-based-economic-development/>.

- Brookings Institution. 2025. *What the 2025 National Security Strategy tells us about U.S. priorities*. <https://www.brookings.edu/articles/breaking-down-trumps-2025-national-security-strategy/>.
- Center for a New American Security – CNAS. 2025, December 11. *CNAS Insights | The 2025 National Security Strategy*. <https://www.cnas.org/publications/commentary/nss-2025>
- Council on Foreign Relations. December 6, 2025. *Unpacking the 2025 U.S. National Security Strategy*. <https://www.cfr.org/expert-brief/unpacking-trump-twist-national-security-strategy>.
- Cybersecurity & Infrastructure Security Agency – CISA. 2025. *FY 2025–2026 CISA International Strategic Plan*. <https://www.cisa.gov/2025-2026-cisa-international-strategic-plan>.
- Drezner, Daniel W. 2019. *The Strategy Trap: American Defense Policy and World Politics*. Oxford University Press.
- Drezner, Daniel W. 2021. “The song remains the same: International relations after COVID-19”. *International Organization*, 75(2), 401–418. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0020818320000351>.
- Dueck, Colin. 2020. *Age of Iron: On Conservative Nationalism*. Oxford University Press.
- European Parliamentary Research Service (EPRS). 2025. *The 2025 US National Security Strategy*. EPRS Briefing. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2025/779261/EPRS_ATA\(2025\)779261_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2025/779261/EPRS_ATA(2025)779261_EN.pdf).
- Ikenberry, John G. 2020. *A World Safe for Democracy: Liberal Internationalism and the Crises of Global Order*, Yale University Press.
- Ikenberry, John G. 2011. *Liberal leviathan: The origins, crisis, and transformation of the American world order*. Princeton University Press.
- Ikenberry, John G. 2018. “The end of liberal international order?”, *International Affairs*, 94(1), 7–23. DOI: <https://doi.org/10.1093/ia/iix241>.
- Iyengar Rishi & Christina Lu. December 5, 2025. *Trump’s New National Security Strategy Goes Full ‘America First’ – The long-anticipated plan aims to selectively impose the U.S. president’s worldview around the globe*. *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2025/12/05/trump-national-security-strategy-america-first/>
- Gray, Colin S. 1990. *War, Peace, and Victory: Strategy and Statecraft for the Next Century*, Simon and Schuster.
- Goddard, Stacie E. 2025. “The Rise and Fall of Great – Power Competition Trump’s New Spheres of Influence”, *Foreign Affairs*, 104 (3), 8–23.
- Farrell, Henry, & Newman, Abraham L. 2019. “Weaponized interdependence: How global economic networks shape state coercion”. *International Security*, 44(1), 42–79. DOI: https://doi.org/10.1162/isec_a_00351.

- Foreign Policy Research Institute. 2025. *FPRI Experts React | The New National Security Strategy*. <https://www.fpri.org/article/2025/12/fpri-experts-react-the-new-national-security-strategy/>.
- Johnson, Jeannie L. 2020. "Fit for Future Conflict? American Strategic Culture in the Context of Great Power Competition", *Journal of Advanced Military Studies*, 11 (1), 185–208. DOI: <https://doi.org/10.21140/mcuj.2020110109>.
- Jordan, Amos A., William J. Taylor Jr., Michael J. Mazarr, Suzanne C. Nielsen, Colin S. Gray. 2022. *American National Security*, 9 edition, Johns Hopkins University Press.
- Keohane, Robert O. & Nye, Joseph S., Jr. 2025. "The End of the Long American Century – Trump and the Sources of U.S. Power", *Foreign Affairs*, 104 (4), 52–79.
- Krstić, Milan, Nedeljković, Stevan. & Dašić, Marko. 2025. "From Kantian friendship to Benthamite partnership: transatlantic relations under Donald Trump". *International Politics*, 62, 1251–1276. <https://doi.org/10.1057/s41311-025-00735-4>.
- Kopanja, Mihajlo. 2022. *Geopolitički pristup utvrđivanju delotvornosti koncepta velike strategije obuzdavanja: studija slučaja Sjedinjene Američke Države 1979–1989*, Fakultet bezbednosti, neobjavljena doktorska disertacija.
- Lind, Jennifer & Press, Daryl G. 2025. "Strategies of Prioritization – American Foreign Policy After Primacy", *Foreign Affairs*, 104 (4), 80–107.
- Mearsheimer, John J. 2001. *The tragedy of great power politics*. W. W. Norton & Company.
- Modern Diplomacy. 2025, December 7. "U.S. National Security Strategy 2025: The Return of Realism". <https://moderndiplomacy.eu/2025/12/07/u-s-national-security-strategy-2025-the-return-of-realism/>.
- Nedeljkovic, Stevan & Dragan Živojinovic. 2025. "Donald Trump 2.0: Main Challenges, Strategic Options, and the "New" Grand Strategy of the United States", *Review of International Affairs*, 86 (1193), 7–35. DOI: https://doi.org/10.18485/iipe_ria.2025.76.1193.1.
- Posen, Barry R. 2014. *Restraint: A new foundation for U.S. grand strategy*. Cornell University Press.
- Ratner, Ely. 2025. "The Case for a Pacific Defense Pact America Needs a New Asian Alliance to Counter China", *Foreign Affairs*, 104 (4), 36–51.
- Simić, Dragan R. 2009. *Svetska politika: međudržavni i međunarodni poredak, svetska politika, globalni odnosi...*, Fakultet političkih nauka, Čigoja štampa.
- Schake, Kori. 2025. "Dispensable Nation America in a Post-American World", *Foreign Affairs*, 104 (4), 8–21.

- Walt, Stephen M. 2018. *The Hell of Good Intentions: America's Foreign Policy Elite and the Decline of U.S. Primacy*, Farrar, Straus and Giroux.
- Waltz, Kenneth N. 1979. *Theory of International Politics*, University of California, Berkeley.
- Wallander, Celeste A. 2025. "Beware the Europe You Wish For – The Downsides and Dangers of Allied Independence", *Foreign Affairs*, 104 (4), 22–35.
- Wendt, Alexander. 1999. *Social Theory in International Relations*, Cambridge University Press.
- White House. 2025. *National Security Strategy of The United States of America*, <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf>.
- White House. 2017. *National Security Strategy of The United States of America*, <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>.
- White House. 2022. *National Security Strategy of The United States of America*, <https://bidenwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>.
- Wess, Mitchell A. 2025. "The Return of Great - Power Diplomacy How Strategic Dealmaking Can Fortify American Power", *Foreign Affairs*, 104 (3), 24–39.
- Yarger, Harry R. 2006. *Strategic Theory for the 21st Century: The Little Book on Big Strategy*. U.S. Army War College, Strategic Studies Institute. www.files.ethz.ch/isn/20753/Strategic%20Theory%20for%20the%201st%20Century.pdf.